

Yeni nəşrlər

“Molla Nəsrəddin yolu”na qovuşan gülüş

Soyuq bir qış günündə Ağdaşda dünyaya göz açmasına rəğmən, insanlarla isti münasibəti xarakter cizgisi olan Xeyrəddin Qoca xeyirxahlığı, doğma Qulbəndə kəndinin adına uyğun olaraq, yaxşılıqlara və sarıldığı qələmə qul bəndəliyi ilə hörmət-izzət qazanıb. Tanıtımına ehtiyac duyulmayan yazıçı, dramaturq, siyasi və dövlət xadimidir Xeyrəddin Qoca.

Ömrünün 75-ci zirvəsindən geri baxanda fərləhlənməli, qürur keçirməli tərcümeyi-halı gəlir göz önünə. Fəaliyyətinə “qələm fəhləliyi” – müxbirliklə başlayıb. Sonra YAP-ın məşhur “91-lər”inin üzvü, Milli Məclisin deputatı, neçə il Türkiyə Cümhuriyyətinin İstanbul şəhərində Azərbaycanın baş konsulu da olub, 3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” və “Şöhrət” ordenləri ilə də təltif edilib, eyni zamanda, Prezidentin fərdi təqaüdcüsüdür, amma sadəliyi, səmimiyyəti, sədaqəti ilə daha çox tanınır, seçilir, sevilir.

...Xeyrəddin Qocanın 75 illik yubileyi münasibətilə onun haqqında “Molla Nəsrəddin” yolu” adlı yeni kitabın çapdan çıxdığını bilincə oxumaq istədiyimizi söylədik. O da: “1–2 günə götürərəm”, – dedi. Bir də gördük ki, toplanın nüsxələri ilə redaksiyamıza gəlib. Bax, belə sözlərdə düz adamdır Xeyrəddin Qoca. Yeni kitab onunla bağlı duyğu və düşüncələrimizi bir qədər də aydınlatdı, belə bir ziyalı dostumuzun olması ilə növbəti dəfə öyündük.

Gənc yazıçı Selcan Muradzadənin tərtibatı ilə “Mütərcim” nəşriyyatında çap olunan nəfis topluda son 10 ildə yazıcının haqqında dövrü mətbuatda dərc edilmiş məqalələr, həmçinin yubilyarın yeni hekayələri və pyesləri toplanıb. Bu barədə söz açmazdan öncə bir neçə kəlmə ilə kitabın niyə məhz “Molla Nəsrəddin” yolu” adlandırılmasına münasibətimizi bildirək. Uğurlu addır, çünki Xeyrəddin Qoca yaradıcılıq xisləti ilə daha çox elə “Molla Nəsrəddin” ədəbi məktəbinin layiqli davamçısıdır. Yeri gəlmişkən, toplanın lap əvvəlində dahi bəstəkar, publisist Üzeyir bəy Hacıbəylinin belə bir deyimi verilib: “Molla Nəsrəddini öldürmək olsa da, Molla Nəsrəddinçiliyi öldürmək olmaz”. Görünən də budur ki, bu böyük məktəbi Xeyrəddin Qoca kimi layiqli davamçılar bu gün də yaşatmaqdadırlar.

Kitabda AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəylinin “Satirik qələmlə mübariz keçikdə”, akademik Nizami Cəfərovun fikirləri əks olunan “Akademik Nizami Cəfərovun dedikləri”, filologiya elmləri doktoru Gülbəniz Babayevanın, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Alqış Musayevin, Sərvaz Hüseynoğlu-nun dəyərli yazıları, bir sıra qələm adamlarının, elm, mədəniyyət, incəsənət xadimləri-

nin fikir, mülahizə və düşüncələri yer alıb.

Maraqlıdır ki, məqalələrin hamısında ümummilli lider Heydər Əliyevlə Xeyrəddin Qocanın unudulmaz, xoş münasibətləri və görüşləri haqqında fikirlər qırmızı xətlə keçir. Xatırladılır ki, 1992-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılmasının təşəbbüskarlarından, Ulu öndəri o zaman ölkəni düşdüyi bəlalardan qurtarmaq üçün təkidlə hakimiyyətə qayıtmağa çağıran “91-lər”dən biri Xeyrəddin Qoca olub. O, Yeni Azərbaycan Partiyasının Naxçıvanda keçirilən təsis konfransında iştirak edib, Siyasi Şüaranın üzvü seçilib, 1995-ci ildə 1-ci çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı mandatına layiq görüldü.

Xeyrəddin Qoca 1997-ci ilin dekabrından 2003-cü ilin mart ayına qədər İstanbulda Azərbaycanın baş konsulu vəzifəsində işləyib. Ona 1-ci dərəcəli Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfir rütbəsi verilib. Təbii ki, unudulmaz dahi şəxsiyyətlə yaddaqalan görüşləri, cümləbəcümmlə əzbər bildiyi söhbətləri olub və Xeyrəddin Qoca bütün bunlar barədə həm yazılarında, həm də təəssürat və xatirələrində sevgi ilə söz açıb. Burası da var ki, Heydər Əliyev heç də hər kəslə ünsiyyətdə olub, həsbə-hala girməzdi. Yalnız yaxından tanıdığı, saflığına bələd olduğu şəxslərə fikirlərini etibar edərdi. Müəlliflərin bu barədə qeydləri Xeyrəddin Qoca şəxsiyyətinin səciyyəvi portret cizgilərini təşkil edir və hər biri konkret fakt və bilgilərə söykənən elmi, eləcə də oçerkvəri xarakter daşıyır.

Akademik İsa Həbibbəyli yazır: “Müstəqillik dövrü Azərbaycan ədəbiyyatında satirik ədəbiyyatın əsas yaradıcılarından biri olan yazıçı-publisist Xeyrəddin Qoca artıq ölkəmizdə bu sahənin ən aparıcı simaları sırasındadır. Çətin və məsuliyyətli yaradıcılıq sahəsi olan satirik ədəbiyyatın böyük ənənələrinin yaşadılması və yeni tarixi dövrə uyğun olaraq yaradıcı şəkildə inkişaf etdirilməsi Xeyrəddin Qocanın ədəbiyyat sahəsindəki əsas uğurudur. O, əvvəlcə tənqidi xarakterli publisist məqalələr yazıb çap etdirməkdən tədricən satirik nəsrə keçmiş və bu istiqamətdə özünü tapmışdır. Artıq Azərbaycan ədəbi-elmi ictimaiyyəti Xeyrəddin Qocanı ciddi satirik yazıçı kimi yaxından tanıyır və onun satira yaradıcılığı sahəsindəki fəaliyyətini yüksək qiymətləndirir”.

Ardınca Xeyrəddin Qoca Heydər Əliyevçilik – yeni azərbaycançılıq hərəkatına ürəklə bağlı olan, bu hərəkatın reallığına və gələcəyinə dərinləndirən inanən vətənpərvər Azərbaycan ziyalı kimi təqdim edilir. 150 illiyini qeyd etməyə hazırlaşdığımız milli mətbuat sahəsində keçdiyi yolun Xeyrəddin Qoca üçün ilk növbədə, həyatı və insanları daha yaxından tanımaq, habelə qələm vərdisləri qazanmaq baxımından böyük məktəbə çevrildiyi əsaslandırılır. Qeyd olunur ki, “Politeknik” qəzetinin müxbirliyindən, ayrı-ayrı qəzet redaksiyalarında daşdığı baş redaktor müavini vəzifələrindən, “Dan ulduzu” və “Yeni Azərbaycan” qəzetlərinin baş redaktorluğundakı keçirilən çətin və məsuliyyətli yolun təcrübəsi onun üçün təkcə qəzet materiallarını oxucuya çatdırmaqdan ötrü yox, həm də həyat materi-

alını dərinləndirən öyrənərək, yazıçı kimi təqdim etmək baxımından ciddi zəmin hazırlamışdır. Beləliklə, maarifçi dünyagörüşü, zəngin həyat təcrübəsi və mətbuat dünyası Xeyrəddin Qocanı yaradıcılıqda və ictimai fəaliyyətdə tanınan başlıca amil olub.

Akademik Nizami Cəfərov yazır: “O çox səmimi jurnalist, ictimai xadim və ədəbiyyat adamıdır. Bu, onu fərqləndirən xüsusiyyətlərindəndir... Xeyrəddin Qoca zarafat etməkdən çəkinmir və onun ədəbi, yazıçı kimi zarafatlarının mühüm xüsusiyyətlərindən biri odur ki, zarafatlarına birinci növbədə ən çox özü gülür”.

Kitabdakı yazısında Sərvaz Hüseynoğlu Xalq yazıçısı Anarın bir fikrini çox yerində işlədib: “Satirik olmaq cəsur olmaqdır, heç nədən qorxmamaqdır. Bu gün həyatımızda olan bir çox nöqsanları görmək və göstərmək böyük cəsarətdir. Xeyrəddin Qoca heç nədən və heç kimdən qorxmur”. – Daha bir xarakter cizgisi!

“Molla Nəsrəddin” yolu” kitabında yazıcının 40-a yaxın yeni hekayəsi, “Zamanın ruzigarı”, “Bu da axırı...” adlı pyesləri, səhnələşdirilmiş əsərlərinin afişaları, bəzi tamaşalarından səhnələr, ona həsr olunmuş “Dostluq şarj”ları, satirik hekayələrinə çəkilmiş gülüş dolu illüstrasiyalar kitabın məziyyətlərini daha da artırır. Elə hekayələrinin adlarını oxuyan kimi adam bu kitaba sarılmaya bilmir. Bir neçəsini yada salaq: “Abırlı maşın”, “Bəs yuxarıdakıların yedikləri?”, “Yaltaqlardan vergi”, “Lenin diridir, yoxsa ölü?”, “Müfəttişin payı”, “Mırt” və sair. Yazıcının yeni hekayələri 10 il əvvəl çıxmış “Xeyrəddin Qocanın gülüşü” miniatur kitabını da yadımaza saldı. O vaxt həmkarımız Tahir Aydınoglu yazmışdı ki, kitab həmcə ovuca yerləşsə də, içərisində bir dünya gülüş yer alıb. Onu da xatırladıq ki, Xeyrəddin Qocanı satirik ruhuna görə kimi Nəsrəddin Xocaya, kimi Əziz Nesinə, kimi Anton Çexova, kimi də Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevə bənzədir. O isə məhz özünəməxsus mənalı gülüş yarada bilir. Bu baxımdan yazıçı Kamran Nəzirinin kitab üçün qələmə aldığı məqaləni “Allah səni güldürsün, Xeyrəddin!” adlandırması təbii təsir bağışlayır.

Biz də qələm dostumuz və qəzetimizin dostu olan Xeyrəddin Qocaya hər zamankı kimi, mənalı şəkildə gülüməyi və güldürməyi arzu edirik.

Əli NƏCƏFXANLI
XQ